

монаси,¹ но все пакъ мнозинството сж ставали скитници и просеци. За да се стигне до това отчаяние и окаяно положение, покварата всрѣдъ висшитѣ граждански и духовни власти безъ друго ще да е била извънредно голѣма. И самъ пресвитеръ Козма, съ чувството на добъръ художникъ и писателъ, е нарисувалъ тази нерадостна картина изъ ужасното тегло на българския народъ, заявявайки въ своята Беседа, между другото, и следното: „Други пъкъ, като изпаднатъ въ отчаяние, прегръщаватъ по-тежко отъ това. Тѣ се скитатъ безъ мѣсто, отъ градъ на градъ, като ядатъ напраздно чуждия хлѣбъ... Или нѣкой, като бѣга отъ нѣмотия, отива въ манастиръ и като не може да се грижи за децата си, бѣга отъ тѣхъ, той вече търси тамъ не Божия любовъ и отива не защото да послужи на Бога, а защото иска да почива и угажда на търбуха си... осиротѣлитѣ му деца, когато мратъ отъ гладъ и зиме страдатъ, въ многото си плачъ го проklinатъ.“²

**Школата на еп.
Климентъ**

Следъ християнизиранието, презъ време на царетѣ Борисъ и Симеонъ, първото народно духовенство, излѣзло изъ челнитѣ редици на тогавашното просвѣтено българо-славянско общество, е било изпълнено съ вѣра и любовъ къмъ новата вѣра, то е поело тежкия кръстъ на мъченика на Голгота, живѣло е съ вѣрата на първобитнитѣ християни. Висшето духовенство е било въ близъкъ контактъ съ народнитѣ маси, развило е извънредно голѣма книжовна църковна дейность и се е ползувало съ голѣмо уважение всрѣдъ народа. Въ IX. в. епископъ Климентъ изпратилъ отъ Охридската си школа хиляди народни учители изъ цѣлата държава да учатъ народа на славянски езикъ. Следъ смъртта на тая фаланга скромни народни учители и будители, които сж живѣли истински чистъ въ всѣко отношение и примѣренъ за подражание животъ, който е възпѣтъ въ народнитѣ пѣсни и легенди въ югозападна Македония и Албания, въ времето на Симеона и Петра, българското висше духовенство, въ лицето на неговитѣ митрополити и епископи, изоставило чистия животъ и културна дейность на Климента и Наума, като започнало да живѣе по византийски. Висшето духовенство се стремилъ къмъ ограбване земитѣ и на така ограбения вече обеднѣлъ български земеделски народъ, като по такъвъ начинъ свършено е забравило своето високо предназначение. Голѣма частъ отъ него занемарили своитѣ длъж-

¹ Попруженко, Слово св. Козми: 40, 53, 54.

² Попруженко, Пакъ тамъ: 49, 50—54; 57, 58, 60, 61.